

De inzet van wel en niet gevaccineerd personeel in de zorg - dilemma's en uitgangspunten

September 2021

Samenvatting

Vaccineren is het belangrijkste instrument in de strijd tegen het coronavirus. Niemand is verplicht zich te laten vaccineren, maar zorgverleners die goede en veilige zorg willen verlenen doen er goed aan voor vaccinatie te kiezen.

Zorgaanbieders leveren zo veilig mogelijke zorg aan hun cliënten/patiënten. En ze bieden een veilige werkomgeving aan hun werknemers. Twee redenen waarom zorgaanbieders zicht willen hebben op de vaccinatiegraad onder hun werknemers.

Op dit moment mogen werkgevers in de zorg wel aan hun werknemers vragen of ze gevaccineerd zijn. Maar ze mogen dit niet registreren. En werknemers hoeven geen antwoord te geven.

Werkgevers mogen hun werknemers wel stimuleren zich te laten vaccineren. Maar dwang (direct of indirect) mag niet.

Bedrijfsartsen in de zorg mogen vaccinaties van individuele werknemers wel registreren. Maar ze hebben beroepsgeheim. Ze mogen individuele vaccinaties alleen met toestemming doorgeven aan de werkgever. Wel kunnen bedrijfsartsen op organisatieniveau de uiteindelijke vaccinatiegraad melden aan de werkgever. Zo kunnen op organisatieniveau maatregelen genomen worden om zo veilig mogelijke zorg te bieden, en veilige arbeidsomstandigheden voor werknemers.

Uitgangspunten

- Het coronabeleid is gericht op (1) de bestrijding van het virus om daarmee een hoge druk op de zorg te voorkomen (2) het beschermen van de meest kwetsbaren en (3) het open houden van de samenleving.
- COVID-19 blijft ondanks de goede vaccinatiegraad bestaan.
- Het vaccin beschermt goed tegen een ernstig verloop van ziekte door het coronavirus. Onder gevaccineerde mensen zijn er 90% minder ziekenhuisopnames dan onder niet gevaccineerde mensen. Het vaccin is ook effectief in het voorkomen van ziekte door het coronavirus. De vaccinatie beschermt ook de omgeving: de kans dat je besmettelijk voor een ander bent is veel kleiner (zie de website van het RIVM).
- De werkgever (zorgaanbieder) is verantwoordelijk voor de kwaliteit en veiligheid van de zorgverlening en moet op allerlei manieren proberen de risico's voor besmetting zo klein mogelijk te maken. Volgens de geldende normen en richtlijnen.
- Op alle zorgverleners rust een grote verantwoordelijkheid om te borgen dat door hem/haar goede en veilige zorg wordt geleverd conform de geldende normen en richtlijnen.
- Voor zorgaanbieders is het van belang om te weten of hun werknemers zijn gevaccineerd. Vragen naar de vaccinatiestatus mag, antwoorden daarop hoeft niet en vastleggen mag ook niet.
- Het toezicht van de IGJ draagt bij aan goede en veilige zorg. De IGJ toetst aan geldende wet- en regelgeving en beroepsnormen en weegt de context mee in haar beoordeling.

Wat verwacht de IGJ van zorgaanbieders

Zorgaanbieders spannen zich in om de zorg aan hun cliënten/patiënten zo goed en veilig mogelijk te verlenen. Dit in de context van de coronapandemie en binnen de grenzen van de juridische regels. Hierbij maken zij een zorgvuldige afweging tussen enerzijds de bescherming van kwetsbare patiënten en cliënten en anderzijds de vrijheid van de individuele zorgmedewerkers om zich niet te laten vaccineren. Voor de meest kwetsbare groepen betekent dit onder meer dat de kans op een coronabesmetting zo klein mogelijk wordt gehouden.

Dit betekent:

- De zorgverlener houdt zich aan de op dat moment geldende en relevante coronamaatregelen.
- Het personeel is voldoende geïnformeerd over de voordelen van vaccinatie voor de veiligheid van de zorg. Hun vaccinatie draagt bij aan het indammen van het virus.
- De aanbieder voert hiervoor een open gesprek met medewerkers waardoor hij op individueel niveau zicht *kan* krijgen op de vaccinatiestatus. De bedrijfsarts inventariseert daarnaast de vaccinatiegraad op organisatieniveau.
- De zorgaanbieder maakt op basis van deze beide inventarisaties een afweging van de risico's die de vaccinatiestatus en (ingeschatte) vaccinatiegraad met zich mee kan brengen voor de zorgverlening (onder meer t.a.v. de besmettingskansen door personeel (voor de IGJ vooral van personeel naar cliënten/patiënten).
Bijvoorbeeld: als een medewerker de vraag over wel/niet gevaccineerd zijn niet wil beantwoorden, dan neemt de zorgaanbieder dit in de risicoafweging mee.

- De zorgaanbieder stelt beleid (plan van aanpak/werkwijze) op over hoe binnen de organisatie wordt omgegaan met niet-gevaccineerde medewerkers en wat de (geschatte) vaccinatiegraad vraagt aan passende maatregelen om het risico op besmetting van cliënten/patiënten door personeel zo klein mogelijk te houden.
- Hierbij gaat het om de optelsom van een aantal mogelijke risico's: vaccinatiegraad, omgevingsprevalentie, kwetsbaarheid van de cliënten. Deze risicoafweging bepaalt of en welke aanvullende maatregelen nodig kunnen zijn, bijvoorbeeld het preventief dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen en/of preventief testen.
- De zorgaanbieder communiceert duidelijk over dit beleid.
- De afwegingen die de zorgaanbieder maakt over de wijze waarop niet-gevaccineerde medewerkers worden ingezet en welke passende maatregelen gelden, leiden uiteindelijk tot goede en veilige zorg. Dit zijn afwegingen tussen enerzijds de bescherming van kwetsbare patiënten en cliënten en anderzijds de vrijheid van de individuele zorgmedewerkers om zich niet te laten vaccineren.

Wat verwacht de IGJ van zorgverleners/medewerkers

Zorgverleners nemen hun professionele verantwoordelijkheid voor het bieden van goede en veilige zorg in de context van de coronapandemie. Zij houden zich aan de van kracht zijnde coronamaatregelen (handen wassen, bij klachten thuisblijven en laten testen) en andere geldende maatregelen en afspraken in de organisatie.

Zorgverleners zijn niet verplicht zich te laten vaccineren. Wie goede en veilige zorg wil verlenen, doet er wel goed aan voor vaccinatie te kiezen. Iedereen heeft er profijt van als zoveel mogelijk mensen zich laten vaccineren. Onafhankelijk van de vraag of een zorgverlener zich laat vaccineren, geldt dat zij zich vanuit hun professionele verantwoordelijkheid moeten inspannen om goede en veilige zorg te leveren. Dit kan dus betekenen dat als een zorgverlener niet is gevaccineerd en dat risico's met zich meebrengt voor de veiligheid van cliënten en patiënten of voor de kwaliteit van de zorgverlening, deze zorgverlener aanvullende maatregelen neemt om goede en veilige zorg te verlenen. Dit kan bijvoorbeeld het preventief dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen zijn en preventief testen. Dat is natuurlijk afhankelijk van de afweging van de verschillende risico's.

Zorgverleners werken er binnen de juridische kaders en mogelijkheden aan mee dat de zorgaanbieder veilige zorg kan bieden aan de cliënten en patiënten. Daarbij mag er geen sprake zijn van vaccinatiedwang (direct of indirect) door de werkgever.